

Abstracts

Acquisition and use of cultural systems. Reading between brain, culture, and the web

Csaba Pléh

Abstract

Several cultural systems make possible and direct human cognitive activities. Contemporary cognitive psychology with an evolutionary predilection does not consider these systems as simple constructive consequences of 'high culture' and schooling, but as results of representational shifts (Merlin Donald) requiring parametrization and stabilization during individual life. These are possible thanks to the biologically based human sociality and the attitude of natural pedagogy accepting the arbitrary aspects of culture (Csibra and Gergely). Natural language as a universal system allows not only communication about distant objects, but also the acquisition of non-perceived knowledge, the formation of a dual epistemology of Russell (knowledge by acquaintance and knowledge by description). Language as a primary cultural system provides us with codes and generic and specific knowledge. The same is true for secondary cultural systems, for the systems of writing/reading, counting, music etc. The paper concentrates mainly on reading and WEB-based knowledge I present some of the challenging aspects of these secondary systems that place them in the common questions of cognitive research and organized teaching. Secondary systems while being slowly formed in the individual user, in their functioning are as fast and efficient as the primary systems of perception. While they do not have a modular neural „centre”, due to neural recycling (Dehaene) they find the cortical systems optimal for their functioning. Besides presenting these paradoxes, I also discuss issues raised by the newest systems today. Problem solving supported by digital tools, constant wondering on the screen and the continuously available knowledge systems being a click away and WEB-based search are the new techno-cognitive systems. Shall they firm their neural niche as was the case of reading, and would they deconstruct existing cognitive systems or force them towards new categorizations?

Keywords: cognitive architectures, brain and culture, reading, neural recycling, WEB based knowledge and learning

Knowledge? What sort of? Where from? How? Secondary students about relevant knowledge

Éva Balázs

Abstract

In this qualitative study, five groups of 17–18-year-old secondary school students were interviewed to explore their concept of relevant knowledge, the sources, and ways of acquiring these. The knowledge, skills, and patterns of behaviour and attitude the students in the five focus groups considered valid and useful from the point of view of their approaching independent lives show the influence of social environment, their immediate milieu, and the characteristics of their generation as well. The most important sorts of knowledge for them are the following: computer and foreign language skills, good social interaction, and getting on with everyday life. The study presents the students' opinions about the importance of those skills, the process of acquiring them, and the people taking part in the process. Among the resources of knowledge, the study analyses institutional knowledge transfer and the present-day role of schools with special regard to the experiences of online education during the 2021 COVID-19 pandemic.

Keywords: knowledge considered relevant, digital culture, foreign language skills, everyday skills, knowledge resources, knowledge transfer at school, education online, pandemic

Cultural misconceptions about Roma minorities in teacher trainees

Csenge Halász – József Balázs Fejes

Abstract

Cultural misconceptions about Roma minorities are intertwined with prejudices; therefore, understanding and dismantling these can be key to foster tolerance. Textbooks in Hungary do not contribute to dispelling these misconceptions, and the media also tends to reinforce these; thus, appropriate training of teacher trainees seems to be important. The aim of this research was to explore the acceptance of cultural misconceptions about Roma minorities and the relationship between cultural misconceptions and prejudices among teacher trainees. Our survey involved 319 teacher trainees. We used Likert scales to assess the acceptance of cultural misconceptions and discriminatory situations, and some other scales to measure tolerance (social distance, social dominance orientation, sympathy). Our results reveal a “romantic” image of the Roma minorities among teacher trainees in which traditional family values are in the centre. Respondents perceive the different culture of the Roma minorities as the supreme source of social tensions. Correlations were found between statements about cultural misconceptions/discriminatory situations and tolerance scales which confirm that some of these statements about cultural misconceptions/discriminatory situations may also be used as indicators of intolerance. Cultural misconceptions about Roma minorities may provide a direct point of intervention in various training courses (e.g., teacher training, healthcare, law enforcement); for which the statements used in this work may serve as a starting point.

Keywords: Roma minorities, cultural misconceptions, intolerance, teacher trainees

Rose in the courtyard of the Moon. The symbolism of the rose in József Attila’s poetry. A study for the 70th birthday of János Gécz

Julianna Mrázik

Abstract

This study examines József Attila’s poetic career through his “rosy” poems. Its aim is to draw an intriguing trajectory by using life events and sentiment analysis surrounding the creation of these poems. The interplay of intellect and emotions, particularly through the motif of the rose, offers a deeper insight into József Attila’s poetry. At the outset of the study, it introduces the reader to the world of “rosy” poems and gradually unveils the connections between the poems and the poet’s life. The motif of the rose is extensively interpreted, presenting its aspects of beauty, passion, and vulnerability, and how it reflects the events and emotions of József Attila’s own life. The relationships between life events and poems continually unfold throughout the study. It is meticulously analysed how, for instance, the poet’s personal relationships and turning points in his life influenced the expression of the respective poems. This analysis, coupled with sensitive sentiment analysis, aids a deeper understanding of the poet’s works and the exploration of emotional content. Furthermore, the study acknowledges that József Attila’s rosy poems not only express beauty, passion, vulnerability, and resistance but also depict various facets of human life and the richness of the human soul. The text intertwines the poet’s personal life with his works, showcasing how life events manifest in poetry, enriching the poetic message both for the creator and the audience.

Keywords: iconography, iconology, sentiment analysis

Hungarian education science between 1945 and 1965 based on the memoirs of László Kelemen

Tibor Darvai

Abstract

On the occasion of the 20th anniversary of the emergence of socialist pedagogy in Hungary, seven educational scientists (György Ágoston, Béla Jausz, Árpád Kiss, Sándor Nagy, Éva Földes, Alice Hermann and László Kelemen) published their memoirs “On my life and work” in the Pedagogical Review between 1963 and 1965. In the present study, one of these seven memoirs is analysed: the memoir of László Kelemen, who was an expert on the field of psychology of education. The present research examines how László Kelemen’s memoirs reflect the rapidly changing political regimes and cycles of educational policy, whether they are pre-1945 or post-1945. At the same time, differences between the memoirs and the articles on László Kelemen in Pedagogical Lexicons are analysed. One of the sources of our research is the journal issues of Pedagogical Review from 1963 to 1965, where the memoirs of educational scholars, including László Kelemen, were published. The other source of our research are the dictionaries of Pedagogical Lexicons published in the 1970s and 1990s. Since the memoirs of the educational scientists were published in the early Kádár era, they strongly reflect opposition to the politics and educational policies of the Horthy and Rákosi eras, or silence on politically sensitive topics, such as the 1956 revolution. However, the articles of Pedagogical lexicons on educational scientists do not include sections on pedagogical college studies, as in the case of László Kelemen. Finally, it is clear from László Kelemen’s narrative that at that time, because of its ideological content, educational psychology belonged to socialist pedagogy rather than ‘Western’ psychology.

Keywords: history of education, Rákosi Era, socialist pedagogy, educational psychology

Nitrokémia of Balatonfüzfő in the target cross of American intelligence

Lajos Somogyvári

Abstract

The Cold War CIA documents are already available for everyone online nowadays – with limitations due to the release process, and the issues of national security and human involvement. My study introduces how the CIA perceived Balatonfüzfő and Nitrokémia Factory in the 1950s; especially focusing on the information, sources, and interpretations about a small Hungarian town behind the Iron Curtain. All of these draw a special mental map in front of us: places, people, and possible meanings connected with these. Following the current initiatives of common/public history, I used local knowledge and stories during my writing. The result is a constructed narrative which can be re-written and continued in building the regional history.

Keywords: CIA, Cold War, Nitrokémia, Balatonfüzfő, common history

Supplement for the history of Anthropology subject from 1997

István Kamarás OJD

Abstract

In 1997, philosopher and sociologist Gábor Felkai published an article in the Catholic periodical *Vigilia* about the chapter on Man and Society of the 1995 National Basic Curriculum. He states that the chapter was conceived in the spirit of monologic communication, individualism and moral relativism, but at the same time, Felkai does not deal with the content of the curriculum. On the other hand, the author (the developer of the current chapter), based on the analysis of the text of the curriculum, shows that it is characterized by an inter-subjective approach in which community, family and national heritage are emphasized phenomena. It is based

on the values of consensual ethics, such as health, well-being, unity, freedom, knowledge, conscientiousness, responsibility, unconditional sacrificial love. Then, political science analysis was used to demonstrate Felkai's anti-liberal, apologist-defending and enemy-seeking approach.

Keywords: Anthropology subject, value system, ethics, National core curriculum

Szerkesztőség:
Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi
Kar Dékáni Hivatal,
6722 Szeged Egyetem u 2.
e-mail: iskolakultura@iskolakultura.hu

Elektronikus változat,
közlési feltételek:
www.iskolakultura.hu

15. *H. Nagy Péter* (2002, szerk.): Ady-értelmezések
16. *Kéri Katalin* (2002): Nevelésügy a középkori iszlámban
17. *Géczi János* (2003): Rózsahagyományok
18. *Kocsis Mihály* (2003): A tanárképzés megítélése
19. *Gelencsér Gábor* (2003): Filmolvasókönyv
20. *Takács Viola* (2003): Baranya megyei tanulók tudásstruktúrája
21. *Lajtai L. László* (2004): Nemzetkép és iskola, 1777–1888
22. *Franyó István* (2004): Biológiai műveltségünk
23. *Golnhofer Erzsébet* (2004): Pedagógiai nézetek Magyarországon, 1945–1948
24. *Bárdos Jenő* (2004): Nyelvpedagógiai tanulmányok
25. *Kamarás István* (2005): Olvasásügy
26. *Géczi János* (2005): Pedagógiai tudásátadás
27. *Révay Valéria* (2005, szerk.): Nyelvészeti tanulmányok
28. *Pukánszky Béla* (2005, 2006): Gyermekszemlélet a 19. században
29. *Szépe György*
30. *Medve Anna* (2005, 2006, szerk.): Anyanyelvi nevelési tanulmányok I.
31. *B. Nagy Ágnes*
32. *Medve Anna*
33. *Szépe György* (2006, szerk.): Anyanyelvi nevelési tanulmányok II.
34. *Géczi János* (2006): Az iskola kultúrája: nevelés és tudomány
35. *Kelemen Elemér* (2007): A tanító a történelem sodrában. Tanulmányok a magyar tanítóság 19–20. századi történetéből
36. *Medve Anna*
37. *Szépe György* (2008, szerk.): Anyanyelvi nevelési tanulmányok III.
38. *Boros János* (2009): Filozófia!
39. *Hoffmann Zsuzsanna* (2009): Antik nevelés
40. *Orbán Jolán* (2010): Jacques Derrida szakmai hitvallása
41. *Boros János* (2010): A tudomány, a tudás és az egyetem
42. *Géczi János* (2010): Sajtó, kép, neveléstörténet
43. *Révay Valéria* (2010): A nyelvhasználat szintjei a XVII–XIX. században Északkelet-Magyarországon
44. *Medve Anna*
45. *Farkas Judit*
46. *Szabó Veronika* (2010): 4×12 mondat
47. *Koltai Zsuzsa* (2011): A múzeumi kultúráközvetítés változó világa
48. *Boros János* (2011): Demokrácia és szabadság
49. *Érfalvy Livia* (2012): Kosztolányi írásművészete
50. *Nagy Péter Tibor* (2012): Oktatás, -történet, -szociológia
51. *Horváth József* (2012): Íráspedagógiai tanulmányok
52. *Boros János* (2013): Időszerű etika
53. *Boros János* (2014): Szenvedély és szükségszerűség
54. *Mészáros György* (2014): Szubkultúrák és iskolai nevelés
55. *Bence Erika* (2015): Virtuális irodalomtörténet
56. *Mekis D. János* (2015): Auctor ante portas
57. *Boros János* (2016): Etika és politika
58. *Racsko Réka* (2017): Digitális átállás az oktatásban.

Csányi Vilmos

Írás és gondolat

Sokat gyötrődtem fiatalabb éveimben, miért is barátkozom nehezen. Kevés igazán jó barátom van. Géczy Jancsi az egyik. Lassan jöttem rá, miért. A nyelvi közösség az oka. A beszélt nyelv és a gondolat roppant különböző. A gondolatot nemcsak az agy formálja, részt vesz benne az egész test kül- és belvilági kapcsolata. Az apró érzetek, fájdalmak, jó érzések, örömeik, sikerek, kudarcok, régi és új emlékek, tapasztalatok. Szeretjük magunkat racionálisnak képzelni, de gondolatainkban fontosabbak az érzelmek, a vágyak, az elképzelések, a test állapota, még az aznapi időjárás is. Amikor beszélünk és gondolatainkat akarjuk kifejezni, szinte az agy egésze keresi azokat a nyelvi formákat, amelyeket kultúránkban elsajátítottunk, és alkalmasnak látszanak az adott gondolat kifejezésére. Ritka a teljes átfedés, a gondolat egyéni, a beszéd a közösség szabályozása alatt áll. Felnőttkorára mindenkinek kifejlődik egy sajátos egyéni nyelve, amin megfogalmazza gondolatait. Saját szótára lesz, saját nyelvi szabályai.

Pléh Csaba

Kulturális rendszerek elsajátítása és használata: Az olvasás az agy, a kultúra és a web között

Az ember kognitív tevékenységét számos kulturális rendszer teszi lehetővé, illetve irányítja. A mai evolúciós irányultságú kognitív pszichológia ezeket a rendszereket nem egyszerűen a 'magas kultúra' és az iskoláztatás konstruált következményeinek tartja, hanem olyan, beállítást és egyéni élet során történő stabilizációt igénylő reprezentációs fordulatok (Donald, 2001) eredményeinek, melyek az ember biológiai alapú szocialitásának és a kultúra önkényeit elfogadó természetes pedagógiai hozzáállásának (Csibra és Gergely, 2007) a következményei. A természetes nyelv mint egyetemes rendszer lehetővé teszi nemcsak a távoli dolgokról való kommunikációt, hanem a nem közvetlenül észlelt tudások elsajátítását, a Russell értelmében vett kettős episztemológia (érzékelésen és leírás alapuló tudás) megjelenését is. A nyelv mint elsődleges kulturális rendszer egyszerre ad számunkra kódokat és általános, illetve specifikus tudásokat.

Trencsényi László

Egy puli naplója 2.0.

Aztán a kanapét lecserélték, a főigazgatót is, s a szerkesztőség megkezdte kalandos vándorútját ilyen otthonos bútor sehhol se volt –, Pécs, Veszprém, majd Szeged egyetemei vállalkoztak arra, hogy a lap gazdái legyenek amíg a költségvetésük bírta. Gazdám meg csak szerkesztett. Már nem kattogott az írógép, s a kávé is az automatákból csörgedezett akárhol is volt a szerkesztőségi szoba. Így ismertem meg a magyar felsőoktatást. Gazdám írt könyvet erről is, a pedagógiai szaksajtó helyzetéről és történetéről. De egyre-másra biztosan az én biztatásomra a kert érdekelte. Nyílnak azok a rózsák a muszlim kertekben vagy éppen Itáliában, az antik világban! Verseket, tanulmányokat, történeti leírásokat, könyveket örökítik meg immár Géczy János és a rózsák közti hatalmas szerelmet a kollégák ezt művelődéstörténetnek nevezték. Azok a versek is igen érdekesek voltak.

Balázs Éva

Tudás? Miféle? Honnan, hogyan? Középiskolások a releváns tudásról

Mint senior kutató, azaz nyuggerként „szabadon lebegő értelmiségi”, magam választhattam János köszöntő tanulmányom témáját és műfaját. Mindkettővel neki szóló személyes üzenetem is van: a tudásról írok egy, erre szüntelenül és mohón éhes kutatónak és reneszánsz értelmiséginek; a személyes hangú műfajjal pedig János első szépirodalmi munkája, a Vadnarancsok előtt tisztelgek. 2023 október és decembere között négy budapesti gimnázium öt tanulócsoportjában hetven 11. és 12. évfolyamba járó középiskolással készítettem kiscsoportos interjúkat. Arra voltam kíváncsi, mit tartanak beszélgetésünk idején és elsősorban a maguk számára fontos és érvényes tudásnak. Az is érdekelt, honnan és hogyan tesznek szert azokra a tudásokra, amelyeket a jövőjük szempontjából fontosnak, értékesnek gondolnak.